

SZYMON MICHÓR

Uniwersytet Wrocławski

JEDNOSTKI SAMORZĄDU TERYTORIALNEGO
W PROCESIE WYKONYWANIA KARY
OGRANICZENIA WOLNOŚCI

1. Obecne przepełnienie aresztów śledczych i zakładów karnych stanowi coraz większe zagrożenie i jawne pogwałcenie praw osób pozbawionych wolności¹. Warunki, w jakich odbywa się karę pozbawienia wolności, wpływają na zwiększającą się stale wśród skazanych demoralizację i duże trudności w podejmowaniu działań resocjalizacyjnych. Występujące w społeczeństwie przekonanie o omnipotencji kary pozbawienia wolności jest błędne, stanowi pewnego rodzaju mit. Problem polega jednak na tym, aby uzmysłwić społeczeństwu, że znaczna liczba sprawców przestępstw potrafi odkupić swoją winę i wykazać poprawę w społeczności ludzi wolnych². To dla nich stworzono obowiązujące obecnie rozwiązania oraz poszukuje się nowych, które mają za zadanie przenieść „miecz Damoklesa” z kary pozbawienia wolności na rzecz instytucji nieizolacyjnych w postaci kary ograniczenia wolności oraz proponowanego coraz częściej dozoru elektronicznego, mającego zastąpić krótkoterminowe kary pozbawienia wolności. Jak wskazuje L. Bogunia, poszukiwanie alternatywnych środków, zastępujących karę pozbawienia wolności, jest kierunkiem zasługującym na akceptację w lansowanej polityce kryminalnej³.

Za stosowaniem wobec przestępców kar i środków wolnościowych przemawia wiele argumentów natury prawnej, organizacyjnej czy wreszcie ekonomicznej, a to wielość środków probacji i kar z elementami probacji, silny – i co do zasady – sprawny system kurateli sądowej, zaangażowanie wielu instytu-

¹ J. Zagórski, *Orzekanie i wykonywanie kary ograniczenia wolności oraz pracy społecznie użytecznej w Polsce w świetle analizy przepisów i wyników badań*, Warszawa 2003, s. 13.

² *Ibidem*.

³ L. Bogunia, *Przeludnienie jednostek penitencjarnych czynnikiem utrudniającym wykonywanie kary pozbawienia wolności w Polsce*, [w:] *Nowa kodyfikacja prawa karnego*, t. XVIII, pod red. L. Boguni, Wrocław 2005, s. 281. Por. także uwagi K. Buchały i A. Zolla w przedmiocie kary ograniczenia wolności jako kary alternatywnej dla kary pozbawienia wolności i kary grzywny, K. Buchała, A. Zoll, *Kodeks karny. Część ogólna*, Kraków 1998, s. 317 i n.

cji państwowych i samorządowych w proces wykonywania kar wolnościowych a także szeroki udział czynnika społecznego⁴.

Celem niniejszego opracowania jest wskazanie roli jednostek samorządu terytorialnego w wykonywaniu kary ograniczenia wolności oraz rozważenie związanych z tym procesem problemów, w tym w kontekście powiązania wykonywania kary ograniczenia wolności z potrzebami wspólnot samorządowych. W tym aspekcie przejawia się w sposób szczególny połączenie interesów państwa z interesami obywateli tworzących wskazane wspólnoty. Rozważne i prawidłowe stosowanie względem skazanych dolegliwości w postaci pracy społecznie użytecznej pozostawia bowiem wymierny materialny efekt dla lokalnych społeczności, czego nie sposób lekceważyć.

2. Ustawa z dnia 6 czerwca 1997 r. – Kodeks karny wykonawczy⁵ – wprowadziła w porównaniu do kodeksu karnego wykonawczego z 1969 r. wiele zmian w rozstrzygnięciach dotyczących organów postępowania wykonawczego. Nie zaliczono uprzednio należących do nich prokuratora i uspołecznionego zakładu pracy. Nadano natomiast rangę organu sądowego, m.in. odpowiedniemu terenowemu organowi administracji rządowej lub samorządowej (art. 2 pkt 9 k.k.w.)⁶.

Z unormowania art. 56 § 1 k.k.w. wyraźnie wynika, iż w odróżnieniu do rozwiązań zawartych w kodeksie karnym wykonawczym z 1969 r. obecnie obowiązujący kodeks przyjął zasadę, że kara ograniczenia wolności może być wykonywana zarówno w zakładach gospodarki publicznej, jak i w podmiotach prywatnoprawnych⁷. Wedle art. 56 § 3 k.k.w. podmiotem, w którym może być wykonywana kara ograniczenia wolności, jest podmiot, dla którego organem założycielskim jest organ samorządu terytorialnego. Mówiąc w art. 2 pkt 9 k.k.w. o „odpowiednim terenowym organie administracji rządowej lub samorządu terytorialnego”, kodeks nie wymienia tych organów ani też nie rozgranicza ich kompetencji⁸. Wynika to bowiem z następujących ustaw: z dnia 5 czerwca 1998 r. o administracji rządowej w województwie⁹, z dnia 5 czerwca 1998 r. o samorządzie województwa¹⁰, z dnia 5 czerwca 1998 r. o samorządzie powiatowym¹¹ oraz z dnia 8 marca 1990 r. o samorządzie gminnym¹², a nadto z wielu przepisów wykonawczych.

⁴ J. Zagórski, *op. cit.*, s. 14.

⁵ Dz.U. Nr 90, poz. 557 z późn. zm.

⁶ L. Bogunia, *Organy sądowe orzekające w postępowaniu wykonawczym*, [w:] *Nowa kodyfikacja prawa karnego*, t. V, pod red. L. Boguni, Wrocław 2000, s. 161.

⁷ J. Zagórski, *op. cit.*, s. 71.

⁸ K. Postulski, [w:] Z. Hołda, K. Postulski, *Kodeks karny wykonawczy. Komentarz*, Gdańsk 2005, s. 47.

⁹ Tekst jednolity z 2001 r., Dz.U. Nr 80, poz. 872 z późn. zm.

¹⁰ Tekst jednolity z 2001 r., Dz.U. Nr 142, poz. 1590 z późn. zm.

¹¹ Tekst jednolity z 2001 r., Dz.U. Nr 142, poz. 1592 z późn. zm.

¹² Tekst jednolity z 2001 r., Dz.U. Nr 142, poz. 1591 z późn. zm.

Przez podmiot, w którym może być wykonywana kara ograniczenia wolności, należy rozumieć w szczególności jednostki stypizowane w ustawie z dnia 20 grudnia 1996 r. o gospodarce komunalnej¹³. Gospodarka ta może być prowadzona przez jednostki samorządu terytorialnego w szczególności w formach zakładu budżetowego lub spółek prawa handlowego¹⁴ (art. 2 ustawy o gospodarce komunalnej). Nie jest przy tym dopuszczalne prowadzenie działalności wykraczającej poza zadania o charakterze użyteczności publicznej w formie zakładu budżetowego (art. 7 ustawy o gospodarce komunalnej). Zakładami budżetowymi są takie jednostki organizacyjne sektora finansów publicznych, które odpłatnie wykonują wyodrębnione zadania i – co do zasady – pokrywają koszty swojej działalności z przychodów własnych. Organy stanowiące jednostek samorządu terytorialnego mogą powoływać, likwidować lub przekształcać komunalne zakłady budżetowe (art. 6 ustawy o gospodarce komunalnej). Mogą również w drodze uchwały zdecydować o likwidacji zakładu budżetowego w celu zawiązania spółki akcyjnej albo spółki z ograniczoną odpowiedzialnością przez wniesienie na pokrycie kapitału spółki wkładu w postaci mienia zakładu budżetowego pozostawego po jego likwidacji. Czynności związane z likwidacją zakładu budżetowego w powyższym celu wykonuje właściwy organ wykonawczy, to jest – odpowiednio – wójt (burmistrz, prezydent miasta) w przypadku gminy, zarząd powiatu bądź zarząd województwa¹⁵.

Poza tymi formami dozwolone jest również prowadzenie gospodarki komunalnej w innych formach (np. w formie spółdzielni, fundacji)¹⁶. Ustawa o gospodarce komunalnej przewiduje ponadto możliwość powierzenia wykonywania zadań z zakresu gospodarki komunalnej osobom fizycznym, osobom prawnym lub jednostkom organizacyjnym nieposiadającym osobowości prawnej w drodze umowy na zasadach ogólnych z zastosowaniem przepisów o zamówieniach publicznych (art. 3 ust. 1 ustawy o gospodarce komunalnej). Należy jednak stwierdzić, iż wobec brzmienia art. 56 § 3 k.k.w., podmiotami wskazanymi w tym przepisie będą jedynie podmioty, dla których założycielami są jednostki samorządu terytorialnego, przede wszystkim samorządowe zakłady budżetowe, spółki prawa handlowego bądź spółdzielnie.

¹³ Dz.U. Nr 9, poz. 43 z późn. zm.

¹⁴ Ustawa o gospodarce komunalnej przewiduje dwa sposoby prowadzenia takiej działalności w tej formie. Jednostki samorządu terytorialnego mogą bądź tworzyć takie spółki, bądź do nich przystępować (art. 9–10).

¹⁵ Por. A. Michór, [w:] *Prawne aspekty działalności gospodarczej gmin w Polsce. Gospodarka narodowa i przedsiębiorstwa na początku XXI wieku*, pod red. L. Olszewskiego, Wrocław 2003, s. 452.

¹⁶ A. Cisek, *Tryb utworzenia spółki z o.o. z większościowym udziałem gminy*, Nowe Zeszyty Samorządowe 2000, nr 5, s. 59; M. Guziński, [w:] A. Borkowski i in., *Administracyjne prawo gospodarcze*, Kolonia Limited 2003, s. 244–245; A. Michór, *Prawne aspekty...*, s. 449; tenże, *Wybrane zagadnienia tworzenia spółek akcyjnych przez jednostki samorządu terytorialnego*, Przegląd Prawa i Administracji XLIX, Wrocław 2002, s. 283 i n.

3. Wykonywanie kary ograniczenia wolności trudno sobie wyobrazić bez współdziałania podmiotu zatrudniającego, wskazanego przez właściwy organ samorządu terytorialnego, który jest organem założycielskim dla tego podmiotu, bądź wskazanego przez sąd innego zakładu pracy, placówki służby zdrowia lub opieki społecznej, instytucji albo organizacji niosącej pomoc charytatywną, względnie reprezentującej społeczność lokalną, w których skazany odbywa karę. Kodeks karny wykonawczy wskazuje na dwa sposoby ich pozyskiwania – wskazanie przez właściwy organ samorządu terytorialnego podmiotu zatrudniającego, dla którego jest on organem założycielskim oraz wyznaczenie przez sąd za ich zgodą – w przypadku innych zakładów pracy, placówek służby zdrowia lub opieki społecznej oraz innych instytucji lub organizacji niosących pomoc charytatywną, względnie reprezentujących społeczność lokalną. Jak wskazuje L. Bogunia, „znaczące w tym przypadku będą inicjatywy sądu, a zwłaszcza sądowych kuratorów zawodowych, na których spoczywa podejmowanie czynności związanych z organizowaniem wykonywania kary ograniczenia wolności”¹⁷.

Właściwy organ samorządu terytorialnego wyznacza powyższe podmioty, uwzględniając opinię właściwego prezesa sądu rejonowego dotyczącą potrzeb tego sądu w zakresie wykonywania pracy przez skazanych¹⁸ i informując o tym tegoż prezesa w terminie 30 dni od dnia otrzymania opinii (§ 3 ust. 1 w zw. z § 2 ust. 1 rozporządzenia Rady Ministrów w sprawie podmiotów, w których jest wykonywana kara ograniczenia wolności oraz praca społecznie użyteczna)¹⁹.

Kodeks karny wykonawczy nakłada znaczną liczbę obowiązków na zakłady pracy, placówki służby zdrowia lub opieki społecznej, instytucje lub organizacje niosące pomoc charytatywną, względnie reprezentującej społeczność lokalną albo podmioty zatrudniające wskazane przez właściwy organ samorządu terytorialnego w związku z wykonywaniem kary ograniczenia wolności w postaci nieodpłatnej kontrolowanej pracy na cele społeczne. Uściślenie tych obowiązków ma też miejsce w rozporządzeniu Rady Ministrów z dnia 23 marca 2004 r. w sprawie podmiotów, w których wykonywana jest kara ograniczenia wolności oraz praca

¹⁷ L. Bogunia, *Wykonywanie...*, s. 108.

¹⁸ Opinia ta określa w szczególności przewidywaną liczbę skazanych zobowiązanych do wykonywania pracy, niezbędną liczbę godzin w przeliczeniu na jednego skazanego oraz w miarę potrzeby rodzaj pracy, na dany rok kalendarzowy (§ 2 ust. 1 rozporządzenia Rady Ministrów z dnia 23 marca 2004 r. w sprawie podmiotów, w których jest wykonywana kara ograniczenia wolności oraz praca społecznie użyteczna; Dz.U. Nr 56, poz. 544).

¹⁹ Właściwy organ samorządu terytorialnego prowadzi wykaz podmiotów zawierający w szczególności nazwę i adres podmiotu, rodzaj pracy, liczbę skazanych, którzy mogliby wykonywać pracę, liczbę godzin pracy w przeliczeniu na jednego skazanego, dane pracownika odpowiedzialnego za organizowanie i kontrolowanie pracy oraz jej przebieg. Podmioty zobowiązane są informować właściwy organ samorządu terytorialnego o każdej zmianie danych zamieszczonych w wykazie nie rzadziej niż co 3 miesiące. Informację o zmianie danych zawartych w wykazie właściwy organ samorządu terytorialnego przesyła prezesowi sądu rejonowego w terminie 14 dni od dnia jej użyczenia (§ 3 ust. 2–4 rozporządzenia w sprawie podmiotów...).

społecznie użyteczna²⁰. Są to wedle kodeksu karnego wykonawczego następujące obowiązki:

1) przyjęcie skazanych w celu wykonywania nieodpłatnej kontrolowanej pracy na cele społeczne (art. 56 § 3 k.k.w.);

2) wyznaczenie pracowników odpowiedzialnych za organizowanie pracy skazanych i jej przebieg (art. 58 § 1 zd. 2 k.k.w.);

3) zawiadamianie sądowego kuratora zawodowego w terminach przez niego określonych o rodzaju przydzielonej skazanemu pracy, jego stosunku do pracy oraz o tym, czy skazany przestrzegał porządku prawnego, jak również o zakończeniu wykonywania pracy (art. 58 § 1 zd. 1 k.k.w.);

4) bezzwłoczne zawiadomienie sądowego kuratora zawodowego, jeżeli skazany nie stawił się w terminie do pracy lub ją porzucił albo nie przestrzega ustalonego porządku i dyscypliny (art. 58 § 2 k.k.w.);

5) przeznaczenie kwoty odpowiadającej wynagrodzeniu, jakie za wykonaną nieodpłatną kontrolowaną pracę na cele społeczne należałoby zapłacić, gdyby została wykonana na podstawie umowy o pracę lub umowy o świadczenie usług, na cele związane z organizowaniem i kontrolowaniem pracy skazanych (art. 58 § 3 k.k.w.).

Podkreślenia wymaga fakt, iż w procesie wykonywania kary ograniczenia wolności współdziałają podmioty zatrudniające oraz sądowy kurator zawodowy²¹. Współpraca ta przejawia się w szczególności w procesie nadzorowania wykonywania kary przez skazanego, co wiąże się z rygorami określonymi w art. 65 k.k.w., związanymi z zamianą kary ograniczenia wolności na zastępcze kary grzywny bądź zastępcze kary pozbawienia wolności. To w istocie na podmiocie, w którym wykonywana jest kara ograniczenia wolności, spoczywa w znacznej mierze ciężar zarówno właściwego zorganizowania systemu wykonywania kary, jak i jej egzekwowania. Sądowy kurator zawodowy będzie bowiem wykonywał swoje czynności, opierając się w znacznej mierze na informacjach uzyskiwanych z powyższych podmiotów.

Zasady wykonywania kary ograniczenia wolności zostały uszczegółowione w rozporządzeniu Rady Ministrów z dnia 23 marca 2004 r. w sprawie podmiotów, w których wykonywana jest kara ograniczenia wolności oraz praca społecznie użyteczna. Należy zwrócić uwagę na fakt, iż podmiot zatrudniający wskazany przez właściwy organ samorządu terytorialnego wskazuje sądowemu kuratorowi zawodowemu pracownika odpowiedzialnego za organizowanie i kontrolowanie

²⁰ Poprzednio było to uregulowane w rozporządzeniu Rady Ministrów z dnia 25 sierpnia 1998 r. w sprawie wyznaczanie zakładów pracy, w których jest wykonywana kara ograniczenia wolności oraz praca społecznie użyteczna orzeczona w zamian nieściągalnej grzywny, szczegółowe obowiązki tych zakładów w zakresie zatrudniania skazanych i zasady gospodarowania uzyskanymi z tego tytułu środkami oraz przysługujące ulgi zakładom (Dz.U. Nr 113, poz. 720).

²¹ Zgodnie bowiem z art. 55 § 2 k.k.w. wykonuje on czynności związane z organizowaniem i kontrolowaniem wykonywania kary ograniczenia wolności.

pracy skazanych oraz przebiegu tej pracy (§ 8). Wedle § 9 rozporządzenia zakład pracy, placówka służby zdrowia lub opieki społecznej, instytucja lub organizacja niosącej pomoc charytatywną lub reprezentująca społeczność lokalną albo podmioty zatrudniające wskazane przez właściwy organ samorządu terytorialnego, ustala harmonogram pracy skazanych, określający czas, miejsce i rodzaj pracy na okres co najmniej jednego miesiąca. Odpis harmonogramu przekazuje sądowemu kuratorowi zawodowemu, a także w terminach przez niego wyznaczonych, informacje o liczbie godzin przepracowanych przez skazanego, rodzaju wykonywanej przez niego pracy i jej efektywności. Jest on również obowiązany niezwłocznie zawiadomić sądowego kuratora zawodowego o przeszkodzie uniemożliwiającej wykonywanie pracy. W myśl § 10 sądowy kurator zawodowy jest informowany o dniu rozpoczęcia i zakończenia pracy, niezgłoszeniu się do pracy, niepodjęciu przydzielonej pracy, opuszczeniu pracy bez usprawiedliwienia, każdym przypadkiem niesumiennego wykonywania pracy oraz uporczywego nieprzestrzegania ustalonego porządku i dyscypliny pracy. Podmiot, w którym skazany wykonuje karę ograniczenia wolności, jest obowiązany prowadzić ewidencję prac wykonywanych przez skazanych oraz ustalać wysokość kwot odpowiadających wynagrodzeniu należnemu za takie prace, gdyby były one wykonywane w ramach stosunku pracy. Z tych kwot pokrywa się wszystkie wydatki związane z organizowaniem pracy wykonywanej przez skazanych (§ 11).

W zależności zatem od tego, jak układa się współpraca między sądowym kuratorem zawodowym a podmiotem, w którym skazany wykonuje karę ograniczenia wolności, możemy mówić o efektywności bądź jej braku w wykonywaniu tej kary. Im jest ona mniej sumienna, tym więcej podnosi się zarzutów o załamaniu się kary ograniczenia wolności²².

W szczególności należy wskazać na fakt, iż po ogólnym wyrażeniu zgody przez podmioty, w których ma być wykonywana kara ograniczenia wolności, na ich wyznaczenie oraz po ich wskazaniu przez sąd (art. 56 § 3 k.k.w.), są one zobowiązane do przyjęcia skazanego skierowanego przez sąd w celu wykonywania pracy (§ 4 ust. 1 *ab initio* rozporządzenia w sprawie podmiotów...). Nie muszą zatem każdorazowo wyrażać zgody na przyjęcie kolejnych skazanych. Jest to szczególnie istotne w kontekście sprawności i szybkości postępowania wykonawczego.

Przy przydziale skazanemu pracy uwzględnia się wiek skazanego, stan jego zdrowia oraz – w miarę możliwości – posiadane kwalifikacje (§ 4 ust. 2 rozporządzenia). Nadto należy pouczyć skazanego o obowiązku sumiennej pracy oraz konieczności przestrzegania ustalonego w miejscu pracy porządku i dyscypliny (§ 4 ust. 1).

Podkreślenia wymaga fakt nałożenia na podmioty, w których odbywana jest kara ograniczenia wolności, obowiązków analogicznych z obowiązkami pra-

²² K. Sobczak, *Dobra kara, ale nie całkiem skuteczna*, „Rzeczpospolita” z dnia 8 marca 2006 r. Nr 57 (7351), s. C4.

codawcy. Należy tutaj wskazać na konieczność poddania skazanego badaniu lekarskiemu, na zasadach dotyczących pracowników, w celu ustalenia zdolności do wykonywania pracy na określonym stanowisku²³. Należy też zapoznać skazanego z przepisami dotyczącymi bezpieczeństwa i higieny pracy, jak również zapewnić bezpieczne i higieniczne warunki pracy, środki ochrony indywidualnej oraz odzieży i obuwia roboczego, przewidziane na danym stanowisku pracy (§ 4 ust. 3 rozporządzenia). Nadto nie wolno kierować skazanymi, którzy w chwili podejmowania pracy nie będą mieli ukończonych 18 lat, do prac wzbronionych młodocianym, kobiet zaś – do prac szczególnie uciążliwych lub szkodliwych dla ich zdrowia²⁴. Ponadto obciążono podmiot, w którym wykonywana jest kara, obowiązkiem ubezpieczenia skazanego od następstw nieszczęśliwych wypadków oraz od odpowiedzialności cywilnej z tytułu wyrządzenia osobie trzeciej szkody przy wykonywaniu pracy (§ 5 rozporządzenia).

Stosownie do § 6 rozporządzenia podmiot przydziela skazanemu pracę w wymiarze godzin określonym w orzeczeniu i dokonuje podziału godzin pracy na tygodnie oraz dni w sposób odpowiadający organizacji pracy przez niego wykonywanej. Przy ustaleniu godzin pracy, w miarę możliwości, uwzględnia się prośbę skazanego. W uzasadnionych przypadkach podmiot może wyznaczyć skazanemu indywidualną normę pracy odpowiadającą liczbie godzin, które mogą być przepracowane w danym dniu. Czas pracy skazanego, który nie pozostaje w stosunku pracy, nie może przekraczać 8 godzin na dobę. Czas ten może być przedłużony do 12 godzin na wniosek skazanego. Skazanemu pozostającemu w stosunku pracy przydziela się pracę, którą może on wykonywać w czasie niekolidującym z czasem zatrudnienia stałego. Łączny czas pracy skazanego nie może przekraczać 8 godzin na dobę. Na wniosek czas ten może być przedłużony do 12 godzin. Czas pracy skazanych skierowanych do pracy na stanowiskach, na których występują przekroczenia najwyższych dopuszczalnych stężeń i natężeń czynników szkodliwych dla zdrowia, kobiet w ciąży oraz tych, którzy nie ukończyli 18 lat, nie może przekroczyć 8 godzin na dobę lub niższego wymiaru godzin przewidzianego w odrębnych przepisach.

²³ Dotyczy to sprawowania profilaktycznej opieki zdrowotnej nad pracującymi, w szczególności przez wykonywanie badań wstępnych, okresowych i kontrolnych przewidzianych w kodeksie pracy. Materię tę reguluje § 4 rozporządzenia Ministra Sprawiedliwości z dnia 9 września 2002 r. w sprawie zadań służby medycyny pracy wobec osób świadczących pracę w czasie odbywania kary pozbawienia wolności, przebywania w aresztach śledczych lub wykonujących pracę w ramach kary ograniczenia wolności (Dz.U. Nr 155, poz. 1297) w zw. z art. 6 ustawy z dnia 27 czerwca 1997 r. o służbie medycyny pracy (Dz.U. Nr 96, poz. 593 z późn. zm.).

²⁴ Wykaz prac wzbronionych młodocianym oraz wykaz prac szczególnie uciążliwych lub szkodliwych dla zdrowia kobiet określają przepisy rozporządzenia Rady Ministrów z dnia 24 sierpnia 2004 r. w sprawie wykazu prac wzbronionych młodocianym i warunków ich zatrudniania przy niektórych z tych prac (Dz.U. Nr 200, poz. 2047 z późn. zm.) oraz rozporządzenia Rady Ministrów z dnia 10 września 1996 r. w sprawie wykazu prac szczególnie uciążliwych lub szkodliwych dla zdrowia kobiet (Dz.U. Nr 114, poz. 545 z późn. zm.).

4. W ostatnim okresie obserwowano spadek zainteresowania podmiotów prywatnoprawnych współdziałaniem z sądem w wykonywaniu kary ograniczenia wolności. Spowodowane jest to zwiększającymi się kosztami związanymi z zatrudnianiem osób wykonujących tę karę, które niejednokrotnie przewyższają korzyści z tym związane²⁵. Pewną zachętą, jeszcze do 2003 r., była możliwość korzystania z ulg podatkowych dla podmiotów zatrudniających skazanych, jednakże umiejscowienie upoważnienia do wydania rozporządzenia odnośnie tych ulg w akcie podstawowym²⁶ spowodowało niezgodność wyżej wskazanej regulacji z konstytucją (art. 217 konstytucji stanowi, iż zasady przyznawania ulg podatkowych może określić wyłącznie ustawa²⁷). Brakuje więc obecnie bodźca, który skłaniałby w większym stopniu do zaangażowania się tych podmiotów w wykonywanie kary ograniczenia wolności. Tym większego znaczenia nabiera udział podmiotów publicznych w wykonywaniu tej kary.

Aktualnie, z uwagi na zwiększającą się emigrację zarobkową, być może dojdzie do zwiększenia zainteresowania korzystaniem z pracy osób skazanych na karę ograniczenia wolności. Nigdy jednak nie będą oni stanowili pełnowartościowej siły roboczej, o czym należy pamiętać, określając system zachęt do współdziałania z sądem w wykonywaniu kary ograniczenia wolności zarówno podmiotów publicznych, jak i prywatnych.

Niezależnie od pewnych mankamentów związanych z wykonywaniem przedmiotowej kary nie sposób jednak nie stwierdzić, iż jest ona dobra sama w sobie i spełnia wszystkie założenia, jakie przyświecały jej twórcom. Natomiast zarzuty na temat niecelowości orzekania tej kary skupiają się na problemach związanych z jej wykonywaniem oraz nadzorem nad prawidłowością tego procesu.

²⁵ *Ibidem*.

²⁶ Rozporządzenie Rady Ministrów z dnia 25 sierpnia 1998 r. w sprawie wyznaczanie zakładów pracy, w których jest wykonywana kara ograniczenia wolności oraz praca społecznie użyteczna orzeczona w zamian nieściągalnej grzywny, szczegółowe obowiązki tych zakładów w zakresie zatrudniania skazanych i zasady gospodarowania uzyskanymi z tego tytułu środkami oraz przysługujące ulgi zakładom – uchylonym 22 kwietnia 2004 r. (Dz.U. Nr 113, poz. 720).

²⁷ Szerzej – por. M. Mazurkiewicz, [w:] *Konstytucje Rzeczypospolitej oraz komentarz do konstytucji RP z 1997 r.*, pod red. J. Bocia, Wrocław 1998, s. 319.